

Сыаната
3 харчы

Е. ВАСИЛЬЕВ.

КЫҢЫЛ ХААЛТЫС

БЭҢИС ЧИЭППЭР ҮЛЭ ЧИЭППЭРЭ

Оройуон оркуолаларын үөрэнэччилэрэ, сип ур-уу сайыннарға курдук, сайынты каникулларын үлэни, сыннылаангы кытта тэнтэ дьуорониллар. Аспыт сылаахха үлэ, сыннылаан лаабырдарын социалистическай куоталаһымларыгар абыс кылаас таахтарға Хадаар, орто оркуолаларға Амма үчүгэй көрдөрүүлэри ситиспиттэрэ. Бастабыт эвенолар, биригээдэлэр «Дружба» арбин фондатынан, коллективтар чулуу үлэни оҕолоро сылаадаах бөлөхтөрүнэн наһараадалаһыммыттар. Маныаха алардас үлэ оҕолон таһаарыһа эрэ буолбакка, лаабыр материальнай базатын бөдөрөгүтү, итэр үлэни таба туруоруу, о. д. а. учуоттаммыттар.

Быйыл оҕолор толорор үлэлэрэ амма абыһаа суох. Кинилэр сынныаһыммыттылар, күрүө туталлар, ирвиничэ үктүүлэр, ныйрай көрөллөр, оҕуруот аһын үүнэрэллэр. «Чурапчы» сөххөккэ үлэлиир күрүө тутар оҕолор былааннарын аһардаһылар. «Ровесник» (Сылан) лаабыр ныйрай көрөөчүлэрэ бастагы сезонга биир төбөү 16 кг төлөһүтүлэр. Отчуттартан Амма үүнүүлэх хочотутар үлэлиир Дмитрий Михайлович Сидоров салайааччылаах «Эрчим» үлэ-сыннылаан лаабырын коллектива балачча үрдүк көрдөрүүлэх. Кинилэр 84 тонна оҕу көбистилэр. Кирбинин ылаалара 66 тонна хаалла. «Зари» (Мугудай), «Чечир» (Хатылы), «Костер» (Болтоно) эмнэ куһаҕана суохтук үлэлиилэр.

Лаабырдар коллективтарын атын сүүн соруктарынан сайынты кэмгэ оҕону эт-хаан, билин-көрүү өттүнэн сайыннары буолар. Маныаха бары үлэ-сыннылаан лаабырдар анал былааннан үлэлиилэр, үгүстэр өр сылларга олохсуйбут үчүгэй үгэстэрдээхтэр. Быйыл Одьулуунга үлэлиит бионерскай лаабыр балачча көрөхсөбиллэх дьаһаллары ытта. Үлэни тэрийин ордуң начальнай кылаасгар үөрэнэччилэрин ортолоругар үчүгэй, оттон үрдүк кылаастарга ити туһунаан этэр ыраахан. Лаабырдарга оҕо бэйэни салайынытын дингэтингэ эмнэ күтүөннээх үлэ ытыллыбат, саҥа саҥаһаһаннар суохтарын көрүстэ.

Мантан хаалбыт кэмгэ үлэ-сыннылаан лаабырдарын биинилэриттэр ханнык соруктар тураллар? Бастаан туран, бэйэ туруоруммут ирбинтин ылыы. Былаанын толорботох коллектив дьин суох буолуохтаах. Күөх маассаны соҕотуонсалааһыны биир да лаабыр саҥалыы илпэ. Маныаха эмнэ болжотону ууруохха. Иккиннин, итэр үлэ былаанын өссө тегүл өрө көтөҕөн, бэлэтэммити барытын олоххо киллэрээххэ, ордуң үчүгэйдэриттэн атыттарга билиниирээххэ. Түһаар, социалистическай куоталаһымы салҕанан барар, ол түмүктэрэ тутта уонна төбө кылаарынан, дьингээх баар хартыынара олоҕуран таһаарылларын туһугар отчуот-ралордары билингиттөн көтөйөн бөлөһүнээххэ.

Н. ФОМИНА,
ЫБСЛКС райкомун секретара.

Юннаттар көмөлөрө

Чурапчы сэлэһиньэтин хаба ортотугар икки уһун тевлицалаах орто оркуола пришкольный участкага сытар. Инигэр киирдэххиз, эгэлгэ сибэкиллэри, оҕуруот астарын араас көрүгүнэрин, көрүүххэ сөл. Манна биология учуутала Е. Е. Сивцев салаатынан үгүс оҕолор сайынты каникулларын көрдөөхтүк, туһааллаһтык атаараллар, үлэһэ үөрэнээлэр. Быйыл оҕолор 1200 кг оҕуруот аһын үүнэрэр былааннахтар. Быйын бу биригээдэ адр натуралнаа VI кылаас үөрэнэччигэ Жена Егоров сүрүтүн бэчээттибит.



«Маарыкчааннар» үлэни тулуппаттар

Таатта үрэх үрдүгэр Диринг бөһүлөн саҥамай бөһүлөй уонна көрдөөх юннор — «Маарыкчаан» үлэ-сыннылаан лаабырын оҕолоро олоһоллор. Кинилэр биир саҥамай үчүгэй бөлөһүлэрэ ыраахаттартан хаһан да чабыбаттар, ханнык да үлэни тулуппаттар. Эһиги ону устаттар 12.000 ирвиничэни үктүүргэ сөххөккэ биирбит былаанын атырдыаһын 10 күнүгэр толорон баран, билигин эбик ирвиничэни үктүү сылдьалларын, оттон кыргыттар 11 буолан 265 ныйрай көрөн-истэн, төлөһүтөн таһаарыттарын иһиттэххитинэ, итэҕэйэххит. Сотору бу ныйрайдар адаар муостанан, маһыраһан эһи, үүтү дэлэттэхтэр, оттон оҕолор үктээбит кирпиһчэтэринэ онго-һуллубут оҕохтор бөһүө-

«Мин юннаттар куру-буоктарыгар сылдьан, быйыл пришкольный участкаҥа иккис сылым үлэлиибин. Бийини 20-чэ оҕо сайын үс ый бу үүнээйдэри көрбүт-хараһабыт. Кыһын биология уруоктарыгар ылыт билибинтин чинтээбит, өгүрсү, помидор, сибэкиллэр уонна хортуолуу расадатын муус үстэр 1 күнүттөн үүнэрбидиит. Иһинэ тыһан үүнээйдэр адр сөүсү ситтилар. Мин бөһөм үлэү буолан көрөр 160-ча кв. метр нийлээх тевлицабыйтан 400-тан тааһа кг өгүрсүнү быстым.

Бийини 3 эвенка хайдак үлэлибит; адр ошоневодтар, цетоводтар уонна хортуолуу үүнэрэччилэр. Бу эвенолар чиндэнэрэ хас биридинэрэ анал участкаҥаахтар, үүнээйдин көрүүнү-хараһымы графика бийыһатынан ытабыт. Эвенолар икки ардыларыгар соҕкуоталаһым тэрийлэр. Ыһаа иккитэ «Солнышко» эркин хаһыатын таһаарабыт. КВН күрөхтөһүнүн тэрийэбит, о. д. а. араас оонньуулар ытабыт.

Мантан хаалбыт кэмгэ үүнүүбүтүн сүтүгэ суох хомуйан былааныммын аһарар соруктаахпыт. Иһинэ бу буолаары турар учууталлар атырдыах ыһаһаары муһаһаарыгар дьаарбаһаада кыттыахпыт, балаһан ыһын 1 күнүгэр оркуолабытыгар туһунаах сибэкиллэри биэрээххит.

Одьулуун орто оркуолатын иһинэн үлэлиир «Маяк» үлэ, сыннылаан лаабырын оҕолоро, 12 киилээх мантыксыттар. Эхэрэнттэрэ сайынты кэмгэ уопуһкаада барбыт үлэлииттэри солбуһан, сөххөккэ сыл аһын улахан көлөнү оҕороллор. Нюра Федорова (ханаһан) уонна Туяра Пинигина, бастаһыта мантыксыттын, атына учуотчутунаан үлэлиилэр.

— Сарыларда адр турар ыраахан. Ыһааха тэһтэрээххит, баар көйдөрээххит да сөл. Үүтнээх дьаһаллары таһар эмнэ «чиптэһит» суох. Ол аһаары үлэлиитин собулуубут, манна үлэлиитинтэн нэмсэммэһит, — дьаһаллар ыраһаттар.

Сотору оркуолаһаарга бастагы чуораан чуо-даары, өтчөҕө Туһулаах Нюра тохсус кылааска үөрэнэ барыахтара, сайынты үлэлиити туһунаан үөр-кото доҕотторугар кэһсээхтэрэ.



«Үчүгэй оҕолор үүннэ-ра аһаах, кинилэр май-аһаһаары үлэлэрэ бөһөтэ да кэһсээн турдаа. Сөххөккэ дирекцията кы-ра көмөлөһөччүлэриттэр улаханньык маһтанар.

Б. ПАВЛОВ.



«ОЛИМП» ЛААБЫРГА

Оҕо спортнай оркуо-лааһа, дьинсип-латын базатыгар үлэлиир «Олимп» спортнай лаа-быр иккис сезонун түмү-түүрэ чуһаһаата. Баста-гы сезонга манна 50-ча оҕо сыһыаммыта. Билигин 20 оҕо олоһохтут. Үөрөнөччи-лэри икки көрүгүтэ — тус-тууга (тренер К. Н. За-харов) уонна сүүрүүгэ дьаарыттыбыт.

Омос көрдөххүнэ, бары биир баһыла сүүрүүгэр күрдүк көстүбүтүгүн да иһин, сүүрүр дьаһа та-быстахтарына, бөһө бөһө-лэригэр маһынаһаһаттар. Сорохтор хайы-үйэ бы-һык бийыһытынан үчүгэй көрдөрүүлэри ситиһан, спортнай биографияла-рын саҥааһылар. Кини-лэр ортолоругар Даша Ва-сильевамы, Оля Егорова-мы, Лариса Велюкинамы, Степан Якутовмы, Кеша Короткиды уо. д. а. аатта-таһаахха сөл. Билигин юннаттар Саха АССР Үө-рөһүн министрствота тэ-рийбэн ыһаар күһүмүсү пробугар бэлэмнээһин.

Физкультураны уонна спорду пропагандала-һыһа мантык лаабырдар суолтаһаар улахан. Оройуонга бу бөлүгүсө кө-төүлүлэр аһаары сит-хотө сүһүөһүр турбат. Быста-гык ылаахха, Миһадаа-һыга спортнай-оборо-най лаабыр тутуллуох-таада быйыл эмнэ кыла-һыһаата. Районо иһинээх кыһаһымытын ууран, бөл-бүрүөһү сөһтөһтүк бы-һаарыны нүүтэбит.

Г. НОХТУНСКАЯ,
тренер.
Снимокка: быйыдөр эрчээһин көмүтэр.
П. Оконешников фотота.

Сарсын — ССРС Салгынаады Флотун күнэ СОВЕТСКОЙ АҒА ДОЙДУ МОДУН КЫНАТТАРА

ССРС Салгынаады Флотун күнэ АҒА дойду авиационный, ученайдар, конструктордар, авиационнай промышленность үлэһиттерин, бойун-авиатордар, ДОСААФ чилиэннэрин, ССРС Салгынаады Флотун үлэһэ, бойбуой албан аатын, күүһүн кыһын айааччылар, Ийэ дойду модун кынаттарын сирерон-чочуһун биэрэччилэр ситиһилэрин көрүү күнүгүн буолар. Авиацион албан ааттаах суола билиһини норуоттук, киһи килбиктээх Сэбиллэннээх Күүстэрин историктыттан арахсыспат. Эссэ сэрин минималыи сыллар билиһин дойду буттар авиационнай триумфтар этаптарынан буолбуттара. Летчиктар көтүүлэрэ уонна рекордара бүтүүн сүбүүнү-махтаһыны ылбыттара.

АҒА дойду Улуу сэриитин кэмгэр советский авиация фашистский Германияны үлүтүтүүгө достойнай кылаатын киллэрбитэ. Сарын сылларыгар советский летчиктар сүүс сүүрбө биэс тыһыынча көтүүлэрэ онорбуттара уонна өстөөххө сөбүмэр хормунуу аҕалыттар.

Билигин Коммунистическая партия уонна Советский правительство советский Сэбиллэннээх Күүстэр техникесин хаачылыылар уонна бойбуой бэлэмнэргэ билиһини көрдөбүлүгэ эппиттирин туһунан наадалаах бары дьаһаллары ыһаллар Салгынаады байыаннай күүстэр саага хаачыстыбаннай көрдүккэ таһыстылар. Байыаннай авиация бойбуой кыаһын төртүгүн ракетно-самолеттар буолаллар. Бу көтөр-тантисекай үрдүк хаачыстыбалардаах ракетнай, бомбаламьыр, пушечнай сэрин-сэбинэи сэбилэммит радиоэлектроннай тариллардаах, автоматизацияламмит система-нан салайыллар уустук бойбуой компленстар.

Бу суоһар кутталлаах сэрин сөбө Коммунистическая партияга уонна норуотка мунура суох беринилээх, идеяны өттүгүн буспут-хаппыт хорсун уонна барыны сатыыр салгынаады бойбуттар илгелэргэр баар.

ССРС Салгынаады Флотун күнүгүн бойун авиатордары сэргэ гражданский авиация үлэһиттэрэ достойнайдык көрсөллөр. Сылга ортотунан 100 мелүүн советский дьон аэрофлот пассажирдарынан буолаллар, оттон авиатрассалар уһуннара мөлү-бүөн километры аһарда.

Коммунистическая партия ахсаабат кыһамны-тын советский АҒА дойду бейтэни модун кынаттарын сайыннаарда. Бойун-авиатордар ити кыһам-ныгы бойбуой бэлэмнэрин салгыны үрдэттинэн эппиттэннэллэр.

(ССТА).



КАРЬЕР АҢЫЛЫННА

Таас уонна кумах социальная-технической ту-туулары ыһтарга, суоллары онорго солбуллубат сыаналаах матырыйаллар. Оройуонга төһөлөөх албох ороскуотунан кумах, гравийи Орджоникидзевский оройуонтан, Алларан Восточный, Чугаһа Амма кытылыттан — Мындааһыттан тыһабыһыт?

Итин эрдэттэн айдо-бут оройуон бочуоттаах институт соудуһуулар онордулар, суолу онорууга, сваллары кутууга туһанылар кыахтааһын быһаардылар.

Бу маннайгы нүмөр-дөөх карьертан кумахтаах тааһы таһыны уонна суолу онорууга туһаны-ны суолу-өрөмүөнүгүр учаастак хайы-үйэ са-лааһа. Карьер саппааһа балаһа, буолуо — мөлү-бүөн агара тоннада ты-

Оройуоннаады «Сага олох» хаһыат бу дьыл атырдык ыйын 6 күнү-нээри нүмэригэр Сылга олохтооҕо И. К. Макаров «Мытыйыкы миналигсэ» дьин төбөлөөх корреспон-денцията баччааттаммыта. Онно 1952 сыллаахха Улахан Күөл олохтоох-ро түмээн түөрт көлөбө аналаах миналигсэни онорго быһаарыммыттарын

КЫРДЫҢЫ ТОКУРУТУМУОХХА

Реплика

уонна ону олоххо ыһа-аран, Мытыйыкы 1923 сыллаахха Ньургун Ту-мудугар олорон онорбут миналигсэни чөлүгөр тү-һөрбитэрин туһунан кэ-сир, тһэһэр Мытыйыкы конструкциятынан ончул-дубут ити миналигсэ би-лигин Черкөөх музейы-га көрдөрүүгө туһарын туһунан эһэр. Автор Мы-тыйыкы миналигсэни ту-һунан бу төрдүс сурута. Онон дьаһыан туран дьонго-сөргө итинни алдыстардаах айдобулу хаалларга сорунуутун баччааттын коннорго күһэлэн, миналигсэ кыр-дыктаах историктыт кэсиргэ быһаарыныт.

Мытыйыкы бейтэни дьенигэр суруйбутунан, (ол Сылга орто оскуола-ты иһинэн үлэһир «Сир» музейга баар) миналигсэни 1923 сыл ахсынны 6 күнүгэр бү-төрбүт. Ону нэлин Эн-гельс аатынан колхоз Вэрэ көһөрөн аҕалыта. Ф. П. Слепцов, маастар-даабыт, 1949 сыллаахха дьэри туһаммыттар. 1950 сыллаахтан Улахан Күөл-гэ таһан бурдуктарын тартараллар. Мин 1958 сыллаахха арониттан де-мобилизацияланан кэли-бэр аһаарын кутуука уот кымит этилэр. Таа-һа Вэрэ билигин да баар. «Сир» музейга экспонат быһытынан ре-гистратцияланан турар. Ол С. В. Дьяконов миналигсэ-тин таһыттан икки те-гүд кыра Оттон ити кө-һөрүлүбүт миналигсэ эмэ-бир аатырбыт уус Семен Дьяконов 1932 сыллаах-ха онорбут тутууга. Миналигсэни көһөрүү би-риччиһэ маһын. 1944

йигэ дьин сабадалыт-лар.

Сага аһылдыгы карьертан водителлэр И. П. Харитонов, В. К. Лазарев, С. Е. Попов, И. Г. Макаров уонна Е. Г. Парфенов оройуон иһиннээ-би 2 км усталаах суолу кутууга гравийдаах кума-гы таһыны сабадалыт-лар, кинилэр барыта 80 тыһ. солнуобайдаах үлэ-ни толоруохтара. Үлэ тох-толо суох барытын трактористар А. Захаров уонна С. Новородон хааччыаллар. Сага аһыл-дыгы карьерга механи-затордар дьэһэлэр уонна гараж тутулунулар. Ман-тан иһэ сэлэһиһэбит, бөһүлэнтэрбит уулусса-ларын суоллара, тротуар-дара кумахтаах таһынан кутуллуохтара. Таас, ку-

уола Дмитрий бу курдук аһтар: «Миналигсэни 1945 сыллаахха мин аҕам Уһун Күөлүн көһөрөн, чөлү-гэр түһэрэн, саһаны эбэн, маастардан туттарбыта. Мин онно баарым. Мина-лигсэ 1954 сыллаахха дьэри үлэһэн баран тох-тообута. Бодонсуйбут колхоз председателе В. П. Собакин миниги ыһтаран ыһан локомотив күүһүнэн

бурдук тардар таһы хай-дах үлэһиттэххэ сөбүй, маастардан дьин эппитэ. Ону ыһынан мин локо-мотив күүһүн туһанан эрминэи көмөтүнэн таһы эрнитэр онорбутум. Он-тон ыта бары бурдукту Уһун Күөлгэ киллэрэн тартарар буолбуттара. И. Макаров суруйуутун аа-һан баран хомойдум, үк-сэ сымыйа». Оскуола та-һы музей эдэр кыраһы үлэһиттэр Сылга на-һыһыгэр үөскүү сылды-быт колхозтар тустары-нан элбэх ахтымылар, докумуоннары хомуйду-лар, сорохтор кэпсэһи-рин бу күнүгэ маһи-тофонига үһүлүхтара. Олор бары бэйэ бэйэлэ-ригэр сеп түбэһиһэллэр. Чахчылар бэрэбизирэлэ-иһэлэр. Билиги миналигсэ туһунан кэпсэтиһи-гэр Улахан Күөл, Вэрэ кырдыаһа олохтоохторо бары бири көрдөрөллөр, сымыйа суруйууну коннор-го эһэлэр.

Түмүктээн эттэххэ, мина-лигсэни Черкөөх музейы-гар көһөрөллөрүгэр И. Макаров Мытыйыкы мина-лигсэ дьин суруйтаран ыһытта олово суоһун быһаатынан коннорүү дьэрэр хайаан да наада-лаах, онно маастар С. В. Дьяконов аата суруллуох-таах, оройуон олохтоох-торо мидьыр уус Семен Дьяконов ончулун туһу-нан кырдыаһа иһэхтээх-тэр.

Е. МАКАРОВ,
ССРС ИА Географиче-ский общественный дьилигсэ чилиэнэ.

маһ тһэйэ тутар тарил-лэригэр уонунан кестөөх сирдэргэ барыахтара су-ба.

Снимоктарга: карьер

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

Автомобиль

ПРОБЛЕМАЛАР, САҢАЛААР КЭСКИЛЛЭЭХ УЧАСТАК

Кыдал — Түөһү үрөһүн мин ходоһалардаах, дь-дэһи булууах-аһаах, сир аһаах быһыр быһыргат-тан киһи-сүһү сөбүлээн олохсуйбут сирэ.

Манна 1929 сыллаахха Яковлевтар хомуналара төрилли баран, бан-дыммытар тургустар, ыһыллан хаалбыта. Онтон отутус сыллар саала-ныһыларга элбэх сүһү-лээх-аһаах бөһөргөбүт «Кыһын», Куйбышев аа-тынан уонна «Кыһыл үү-нүү» колхозтар төрилли-биттэрэ.

1942 сыллаах уу-су-раан уонна көһүү соду-лара манна эмэ улахан-нык билиһинтэрэ. Ол курдук «Кыһыл үү-нүү» колхоз 60-тан таһа ха-һаһыһыһа көһүүгэ барытыттан баара-суоһа оҕолуун-уруулуун уонна эрэ киһи 1943—1944 сыллардаахха дойдула-рыгар эрчиллэн иһиттэ-рэ.

Тоннон кэлбиттэр ба-таан «Кыһын» колхозка, онтон Сталин аатынан бө-дөһсүйбүт колхозка хол-боскуттара. Манна Түөһү, Наммара үрэхтэр бурдук үүһүтүн уонна сүһү аһылытын 60 барыһа-нын биэрэллэрэ.

Кэлин Субуруускай аа-тынан колхоз совхозка уларыйытыгар киһи-э-һиниһи үлүһүйүһүнэр, Кыдал, учаастага эсти-битэ.

Арай кэһини сылларга эрэ манна кэһиллээх үлэ-лэр садаланан эрэллэр. Ол курдук ходоһалара да тупсарылына, бүтэй, ди-ончулуунна уонна, «Кы-лаабыһаа, үрдүк күүрүү-лээх уот киллэриһинэ. Итигэр түмүктэригэр сы-лаһы элбэх от оттонор, отделение ыһыһыта са-һыһыһа кыахтаһа.

Ол эрээри Кыдал кур-дук кэһиллээх учаастак-ка үлэһит илин төдө олох-суйбатыт? Ол сүрүн би-риччиһитинэн үлэһит оло-рор усулуобуһатын үөһө-төр тарилталар: детсад, медпункт, кулууп, ма-һаһын — суохтара буолар. Телевизор да кестүбүт, телефон да үлэһэбүт. Дьэ, маннайгы усулуобуһа-да киһи олохсуйуодай? Бу тарилталар үлэһит буол-лаһтарына, оҕолоох-уруу-лаах эдэр дьон, ыһааттар олохсуйуох этилэр. Оччо-дуна Кыдал Субуруус-кай аатынан совхоз үһүс отделениета буолар толо-ру кыахтаах, кэһиллээх учаастак.

Н. КЛАДКИН,
б.и.и. б.и.и. к.и.и.

Бу дьыл атырдык ыйын 20, 21 күнүгүгэр — субботага уонна бас-кыһаһыһа — Чурапчы бойуоттар сүһү өлө-рүүтүгэр э-үүт комбината көмө үлэһиттэргэ на-дыһар. Үлэһиттэргэ сүһү хара иһэ аһыһа-һар.

Эт-үүт комбината.



Редактор Н. Е. МАКАРОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21.332, отделы — 21.265, общий — 21.505.

«САНГА ОЛОХ» («НОВАЯ ЖИЗНЬ») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов. Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты 54967. Объем — 1 усл. печ. лист. Тираж — 3983 экз.